

Lelles, bērni un Šekspīrs

Vizuāli efektīgs, lai arī līdz galam nepārliecinošs ir leļļu izmantojums vairākās ainās.

Pusaudžu auditorijai adresētais iestudējums "Romeo un Džuljeta" Latvijas Leļļu teātrī dziļākā slānī piesaka ideju par situāciju, kurā humānas emocionālas saistības pārvēršas par funkcionāliem refleksiem.

Režisora Dāvida Džovanzanas iestudējums "Romeo un Džuljeta" ir uzrunājošs trāpījums mērķauditorijā, kas papildinājis Latvijas Leļļu teātra repertuāru auditorijai nelabvēlīgajā maija mēnesī. Domāju, ka pieprasījums pēc izrādes nākamajā sezonā pieaugs, jo tēmas ziņā tas ir labākais iestudējums pusaudžu auditorijai ne vien šogad, bet vairākos pēdējos gados vispār. Izrādes atklātā intonācija sasauca ar režisora Laura Gundara pirms pieciem gadiem "TT teātri" iestudēto kriminālstāstu "Minga rēgi". Gribas spekulēt ar secinājumu, ka nepietiekami spēlētā un nenovērtētā "TT teātra" izrāde un vispār paviršā attieksme pret pusaudžu skatītājiem kaut kādā veidā ir iemesls satraucošai statistikai par pusaudžu pašnāvību skaitu, bet, protams, skatuves māksla sociālās problēmas tikai atspoguļo.

"Romeo un Džuljeta" iestudēta kā spēle par mūsdienu pusaudžu attiecībām, kur dvēseliski trausla romantika lemta nesapratnei un bojāejai. Statistiski nežēlīgo tematiku izrādes veidotāji attēlo spilgti, radot intensīvu un uz mūsdienu jauniešu uztveri mērķētu māksliniecisku vēstījumu. Vizuāli izteiksmīgas ir gan sadzīves ainiņas par nesapratnes pilnajām attiecībām starp vecākiem un pusaudžiem un tiņiem savstarpēji, gan iztēlotās un izkaifotās fantāzijas panorāmas.

Režisors Dāvids Džovanzana un viņa asistents Kārlis Krūmiņš virknē īsu situāciju etiķes, māksliniece Austra Hauks un viņas asistentes Līga Zepa, Vita Radziņa, Paulīne Kalniņa uzbur viziju, sapņu, murgu, iedomātu un reālu situāciju mikslī, kurā gluži kā labirintā maldās izrādes varoņi. Krāšņo vizualitāti papildina gaismu mākslinieka Ulda Andersona precīzi iekrāsotie kontrastu momenti. Komponisti Toms Auniņš un Otto Auniņš rada jauniešiem atpazīstamu skaņas vidi, kas vienlaikus kļūst par paaudzes uzticēšanās un "savējo" kodu.

Izrāde izaicina skatītājus ne vien ar tēmas asumu, bet arī ar gleznieciski košu krāsu kombinācijām un saspringtu spēles vietu maiņu, rādot notikumus uz jumta, virs dzelzceļa, klasē, diskotēkā, veikalā un iedomu pasaulē. Veiksmīgu jēdzienisku kopsavilkumu atveido vairākas ainas, piemēram, divu varoņu vienlaicīgas sarunas ar mammām. Tās uz skatuves notiek paralēli, lai arī sižetiski atšķirīgās mājās, tomēr abas rāda vienu un to pašu, bērnu un vecāku dialoga imitāciju patiesas sarunāšanās vietā.

Vizuāli efektīgs, lai arī līdz galam nepārliecinošs ir leļļu izmantojums vairākās ainās. Tās ir galveno varoņu kopijas – trīs izmēru lelles – mazas, cilvēka augumā un pavisam milzīgas. Lai arī interesants, leļļu paņēmiens tikai brīžiem ļauj minēt notiekošā jēgu un pieslēdz emocionālo novērtējumu.

Šekspīra līdzšinējie iestudējumi, ko Džovanzana radījis kopā ar vairākiem Latvijas Kultūras akadēmijas studentu kursiem – "Simbelīns", "Latvia for sale" pēc traģēdijas "Karalis Līrs" motīviem un "Ričards III. Aklā zarna" – ir neaizmirstami tieši spilgtās formas dēļ. Būdams masku un delartiskās komēdijas pasniedzējs, režisors strādā ar groteskiem izteiksmes līdzekļiem. Arī izrāde "Romeo un Džuljeta" strukturēta tā, lai tēlu rīcības motivācija un iekšējā psiholoģija atklātos caur ārējām fiziskām darbībām un ritmiem.

Aktieri tēlu attiecības demonstrē, nevis izdzīvo psiholoģiskā pakāpenībā, lomas tuvinātas psiholoģiski sastingušai un rutīnā funkcionējošai maskai. Lai arī pieaugušo lomas tiek spēlētas detalizēti, tomēr saturiski un jēdzieniski tēli ir tipāži, kas iekapsulējušies atsvešinājumā no pusaudžiem. Romāna mamma (lomā Arnita Jaunzeme) – priekšstatā par pareizas audzināšanas un uzvedības standartiem, Džuljetas mamma, ko atveido Baiba Vanaga, – sava likteņa neveiksmes ciešanās, Skolotājs un psihoterapeits, ko spēlē Ģirts Šolis, – vienaldzība.

Izrādes titullomu varoņi ir bez maskām gan burtiskā, gan pārnēstā nozīmē, starp viņiem iezīmējas īpašas attiecības, kam dots, manuprāt, pārāk īss skatuves laika sprādis. Džuljetas tēlu Dana Avotiņa-Lāce veido, rādot neveiklu pusaudzi, kas ir vienlaikus nepārliecīgā, bet tieša un mērķtiecīga. Miķelis Žideļuns spēlē savu varoni ar siltu un aizrautīgu attieksmi, viņa Romāns pārliecina kā simpātisks pašreizējais tēls. Jo traģiskāka ir viņa bojāeja.

Pārējo pusaudžu atveidojumā dominē emocionāla izkāpinātība. Sasprindzināts un nedrošs, gatavs uz visu ir Lauris Edgara Kaufelda atveidojumā, savukārt Mareks (Pēteris Galviņš), Tibalds (Artūrs Putniņš) un Patriks (Anrijs Sirmais) demonstrē pusaudžu bara brutalitāti, aiz kuras paliek neatklāta esošā vai neesošā katra rakstura būtība. Pusaudžu seksualitātes uzlādēta, izaicinoša ir Nora Santas Didžus atveidojumā.

Plakātiski didaktisks šķiet izrādes noslēgums ar īstiem skolēniem, kuri spēlē īstus mūzikas instrumentus, un, lai arī var minēt, ka aina ilustrē domu par pieaugušajiem redzamo pareizo bērnu pasauli, aiz kuras slēpjas nule kā notikusī traģēdija, sasaiste starp vienu un otru paliek tikai kā pieņēmums.

Formas paņēmieni – video, lelles, konstruktīvās darbības vietas – akcentē ideju par mehāniskām un nedzīvām attiecībām starp vecākiem un bērniem, kurus gluži kā marionetes kustina pieaugušie. Domu burtiski ilustrē "Romeo un Džuljeta" pirmā aina, kad Skolotājs, lasot lekciju, vairākas reizes pagriež skolēnu galvas, rokas, kājas, atgriezeniski saņemot no jauniešu puses atkal un atkal vienas un tās pašas reakcijas. Iestudējums dziļākā slānī piesaka ideju par situāciju, kurā humānas emocionālas saistības pārvēršas par funkcionāliem refleksiem.

"Romeo un Džuljeta", iestudējums Latvijas Leļļu teātrī

* Režisors: Dāvids Džovanzana, režisora asistents Kārlis Krūmiņš, māksliniece, scenogrāfe Austra Hauks, komponisti Otto Auniņš, Toms Auniņš, gaismu mākslinieks Uldis Andersons.

* Lomās: Dana Avotiņa-Lāce, Miķelis Žideļūns, Arnita Jaunzeme, Baiba Vanaga, Ģirts Šolis, Edgars Kaufelds u. c.

* Nākamā izrāde: 18. maijā.